

MỘT SỐ BIỆN PHÁP SỬ DỤNG TRUYỆN TRANH HÌNH THÀNH KHẢ NĂNG ĐỌC CHO TRẺ 5-6 TUỔI Ở TRƯỜNG MẦM NON

VŨ THỊ HƯƠNG GIANG*

Ngày nhận bài: 26/09/2017; ngày sửa chữa: 12/10/2017; ngày duyệt đăng: 12/10/2017.

Abstract: Developing reading ability for children aged 5 to 6 at preschool is required to prepare children with some basic reading skills for the first grade. In the article, author proposes some measures of using the comics to develop reading ability of children aged 5 to 6 at some preschools in Hai Phong city. Application of these measures requires teachers to organize flexibly reading activities for children in line with the cognitive ability and interest of children.

Keywords: Measures, comics, reading ability, children aged 5 to 6.

1. Đặt vấn đề

Truyện tranh là “người bạn” đồng hành của tuổi thơ. Những câu chuyện thân thoai, truyền thuyết, cổ tích... hay những câu chuyện đồng thoại có sức hút vô cùng mãnh liệt và hấp dẫn trẻ ngay từ những trang sách đầu tiên. Đối với trẻ mầm non, việc cho tiếp xúc làm quen với truyện tranh là một việc làm ý nghĩa, giúp trẻ mở rộng vốn hiểu biết về xung quanh, cung cấp những kinh nghiệm sống, những bài học giáo dục đạo đức, giáo dục thẩm mỹ và quan trọng hơn là phát triển vốn từ ngữ nghệ thuật. Qua đó, trẻ nhận ra được mối liên hệ giữa hình ảnh và chữ viết trong tranh vẽ, nhận ra được những chữ cái và từ quen thuộc, hứng thú muốn khám phá, tìm cách đọc thử những từ trong truyện tranh mà trẻ chưa biết.

Truyện tranh cũng được coi là “văn học bằng tranh” và là sự kết hợp giữa nghệ thuật tạo hình và văn học. Đôi khi chỉ cần với những loạt tranh nối tiếp nhau không cần lời chú thích cũng làm người xem hiểu được diễn biến câu chuyện và hành động của nhân vật. Hơn nữa, truyện tranh không đơn thuần mang tính giải trí, nó còn truyền đạt những khái niệm trừu tượng mà nhiều khi không thể diễn tả hết bằng lời. “Truyện tranh là truyện kể bằng tranh, thường có thêm lời, thường dùng cho thiếu nhi” [1].

Hiện nay, ở các trường mầm non, giáo viên chưa nhận thức đầy đủ về ý nghĩa của truyện tranh đối với việc giúp trẻ làm quen với việc đọc, chưa có sự định hướng rõ ràng và đưa ra các biện pháp cụ thể nhằm mục đích sử dụng truyện tranh hướng tới việc dạy trẻ đọc và hình thành cho trẻ thói quen, văn hóa đọc trong tương lai. Do vậy, việc xây dựng các biện pháp cụ thể sẽ định hướng giúp giáo viên có thể thực hiện nhiệm vụ này ở trường mầm non.

2. Nội dung

2.1. Một số quan điểm về khả năng đọc của trẻ mầm non

Theo quan điểm hành vi, trẻ đọc thông qua việc hình thành kết hợp giữa các tác nhân, phản ứng và

tăng cường [2]. Quan điểm này thừa nhận rằng, một đứa trẻ có thể học đọc khi chúng phải được dạy trực tiếp và chính thức các kĩ năng cụ thể hoặc các khái niệm cơ bản tách rời nhau trước khi cố gắng để đọc. Những kĩ năng riêng lẻ hoặc các khái niệm bao gồm: nhận ra chữ cái, phân biệt âm thanh, ghi nhớ hình ảnh và mối quan hệ giữa chữ cái và âm thanh. Một khi đã thành thạo tất cả những kĩ năng thì trẻ mới sẵn sàng để bắt đầu đọc.

Trong khi đó, quan điểm tự nhiên chủ nghĩa cho rằng, ngôn ngữ là đặc trưng của con người thì trẻ em bình thường cho dù ở bất cứ đâu đều có thể nói và phát triển khả năng nói ở cùng độ tuổi. Trẻ tiếp thu ngôn ngữ như một phần của sự phát triển tự nhiên của con người. Và việc đọc không có bất kì yêu cầu duy nhất hay bí mật nào đối với não bộ... đọc không đòi hỏi tài năng hay sự phát triển đặc biệt nào của não bộ. Quan điểm này công nhận rằng trẻ em sẽ bắt đầu phát triển khả năng đọc qua những cơ hội lặp đi lặp lại để tương tác với ngôn ngữ viết trong nhà trường, cộng đồng và những môi trường được tạo ra không chính thức. Theo đó, việc tiếp cận để dạy trẻ đọc chính là việc tiếp cận dạy học ngôn ngữ trọn vẹn, nhấn mạnh tư tưởng là việc dạy học không chú ý đến các khái niệm và tiểu kĩ năng một cách tách biệt.

Quan điểm tương tác cho rằng, việc đọc của trẻ giống như quá trình nghĩ và làm nên việc đọc của trẻ tập trung vào kinh nghiệm học tập để giúp trẻ có khả năng biết đọc. Quan điểm này cũng thừa nhận rằng, hoạt động tương tác xảy ra trong quá trình đọc của trẻ không giống nhau, không phải tất cả trẻ đều tận dụng được những kinh nghiệm hoạt động học giống nhau, do đó cần cung cấp cho trẻ những hoạt động trải nghiệm liên quan đến đọc. Cách thức này đưa đến tiếp cận dạy học trung gian, đây là sự thống nhất giữa hai phương pháp tiếp cận của quan điểm hành vi và tự nhiên chủ nghĩa về tiếp cận trọn vẹn và sẵn sàng học đọc.

* Trường Đại học Hải Phòng

Như vậy, với trẻ mầm non chưa phải là một bạn đọc thực sự, việc đọc của trẻ có những đặc điểm riêng, và “hình thành khả năng đọc cho trẻ không phải là yêu cầu trẻ đọc như ở phổ thông mà là giúp cho trẻ trở thành một bạn đọc trong tương lai. Việc hình thành ở đây vừa có nghĩa là khởi đầu vừa có nghĩa là phát triển” [3]. Việc tạo ra khả năng đọc của trẻ không phải là những kĩ năng riêng lẻ cần được trau dồi mà là một tập hợp các kĩ năng tạo ra khả năng đọc cho trẻ. Việc tạo cho trẻ những khả năng đọc thông qua truyện tranh chính là con đường đi thực sự hiệu quả và có ý nghĩa.

2.2. Nguyên tắc xây dựng biện pháp sử dụng truyện tranh hình thành khả năng đọc cho trẻ 5-6 tuổi

2.2.1. Nguyên tắc đảm bảo tính mục đích: Mục đích của một hoạt động là kết quả dự kiến mà mỗi con người, mỗi hệ thống cần phấn đấu để đạt được. Mục đích có tác dụng định hướng chỉ đạo toàn bộ hoạt động. Tính mục đích thể hiện ở việc các biện pháp phải hướng tới hình thành khả năng đọc cho trẻ 5-6 tuổi, hướng tới thực hiện mục tiêu phát triển ngôn ngữ cho trẻ 5-6 tuổi trong chương trình giáo dục mầm non hiện nay. Đồng thời, các biện pháp cần hướng tới việc tạo ra sự hứng thú của trẻ với hoạt động đọc, trải nghiệm với việc đọc truyện tranh. Nguyên tắc đảm bảo tính mục đích là nguyên tắc chủ đạo trong xây dựng các biện pháp sử dụng truyện tranh hình thành khả năng đọc cho trẻ 5-6 tuổi.

2.2.2. Nguyên tắc đảm bảo tính hệ thống: Ứng dụng nguyên tắc này trong xây dựng các biện pháp sử dụng truyện tranh hình thành khả năng đọc cho trẻ 5-6 tuổi chúng ta thấy mỗi biện pháp sẽ là một phần tử tồn tại, tác động qua lại với các biện pháp khác trong một chỉnh thể hữu cơ gắn bó với nhau. Do đó, các biện pháp sử dụng truyện tranh hình thành khả năng đọc cho trẻ 5-6 tuổi cũng phải được xây dựng trong một chỉnh thể, trong đó các biện pháp gắn bó hữu cơ với nhau, thống nhất, hỗ trợ cho nhau. Các biện pháp một mặt phải đề cập tới việc xây dựng môi trường truyện tranh, phong phú, hấp dẫn đến tổ chức hướng dẫn trẻ đọc truyện tranh, từ việc tổ chức cho trẻ 5-6 tuổi đọc truyện tranh trong trường mầm non đến việc phối hợp cho trẻ đọc truyện tranh ở gia đình trẻ. Mặt khác, phải có sự đồng bộ thống nhất giữa việc sử dụng truyện tranh hình thành khả năng đọc cho trẻ 5-6 tuổi với nội dung dạy đọc trong chương trình của tiểu học, bởi đây là sự chuyển tiếp của quá trình dạy học, chuyển từ bậc học mầm non lên tiểu học.

2.2.3. Nguyên tắc đảm bảo tính kế thừa: Dựa vào kết quả khảo sát thực tế tại các trường mầm non về vấn đề sử dụng truyện tranh hình thành khả năng đọc cho trẻ 5-6 tuổi, cần xác định các mặt tích cực để phát huy như: các trường mầm non đã quan tâm xây dựng góc thư viện cho trẻ; một số phụ huynh đã chú ý lựa chọn truyện tranh cho phù hợp với mục đích giáo dục và phát triển ngôn ngữ cho trẻ... Bên cạnh đó, khi xây dựng biện pháp, cần tính đến những tồn tại cần khắc phục như: sự nhận thức của giáo viên vẫn chưa đầy đủ toàn

diện về ý nghĩa cũng như vai trò của truyện tranh hình thành khả năng đọc cho trẻ 5-6 tuổi; giáo viên còn lúng túng trong việc xác định hình thức, phương pháp tổ chức sao cho hiệu quả và phát huy được lợi thế của truyện tranh đối với nhiệm vụ này ở trường mầm non; hệ thống truyện tranh hiện nay dành cho trẻ mẫu giáo còn nhiều bất cập, hạn chế về nội dung cũng như cách trình bày, trên cơ sở đó mà xây dựng, bổ sung phát triển các biện pháp cho hoàn thiện hơn.

2.3. Một số biện pháp sử dụng truyện tranh hình thành khả năng đọc cho trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non

2.3.1. Tạo môi trường đọc - viết phong phú cho trẻ ở lớp học. Môi trường giáo dục vừa là điều kiện vừa là phương tiện, đồng thời phát huy tính tích cực sáng tạo của trẻ. Việc sử dụng môi trường chữ viết nhằm thúc đẩy khả năng đọc của trẻ tức là chúng ta dùng môi trường chữ viết xung quanh trẻ để tổ chức các hoạt động giúp trẻ phát triển khả năng đọc ban đầu, trẻ được tiếp cận với nhiều dạng chữ viết khác nhau, khơi dậy trí tò mò về chữ viết, sách báo và sớm hỗ trợ mỗi quan tâm chung đến việc hình thành khả năng đọc cho trẻ. Cách thực hiện như sau:

- Bố trí xây dựng môi trường chữ viết trong lớp phù hợp: Chia diện tích phòng, sàn nhà thành các khu vực chơi khác nhau. Nên bố trí các góc chơi ồn ào xa các góc yên tĩnh; Có góc cố định (góc tạo hình, gia đình, góc sách...) có góc di động hoặc thay đổi tùy theo chủ đề chính của lớp trong thời gian đó; có ranh giới riêng giữa các góc (sử dụng mảng tường, các góc, tủ để ngăn cách); có lối đi lại giữa các góc đủ rộng để trẻ di chuyển; bố trí bàn ghế đệm, gối phù hợp với từng góc; các khay đồ chơi, học liệu để mở, vừa tầm với của trẻ. Đặt tên các góc để hiểu đối với trẻ.

Sau mỗi chủ đề cần thay đổi cách bố trí hoạt động ở các góc để tạo cảm giác mới lạ hấp dẫn cho trẻ, đồng thời các hoạt động phải theo nhu cầu, hứng thú của trẻ.

- Hướng dẫn trẻ sử dụng môi trường chữ viết: Cho trẻ tiếp xúc với nhiều ấn phẩm phong phú, đa dạng để tạo cho trẻ sự hứng thú với môi trường chữ viết. Trẻ có thể dễ dàng nhận thấy xung quanh lớp học những con số, những chữ cái, những từ được ghép từ các chữ cái trẻ đã được làm quen. Những từ đó được gắn với những hình ảnh, những bảng tên, tên các hoạt động trong lớp học như: tên các góc trong lớp (góc thư viện, góc xây dựng, góc gia đình...), tên các bạn trong lớp được gắn ở các giá đựng đồ dùng cá nhân..., các bảng biểu trong lớp, nội quy của lớp, bảng số, bảng chữ cái, bảng gắn tên, bảng giáo viên ghi chép hàng ngày ngoài cửa lớp...

Xây dựng một góc sách, một thư viện nhỏ trong lớp học và tổ chức cho trẻ được hoạt động trong thư viện như đọc sách, xem tranh ảnh sẽ bồi dưỡng tình yêu, sự đam mê sách cho trẻ, qua đó trẻ học được cách lật giở trang sách, nhận biết các số trang được ghi dưới sách.

Giáo viên trò chuyện, thảo luận với trẻ và hướng dẫn trẻ quan sát môi trường chữ viết trong lớp học, tạo hứng thú, kích thích trẻ tò mò tìm hiểu mặt chữ và tìm cách đọc đánh vần từ mà trẻ chưa biết. Khuyến khích trẻ hoạt động độc lập, trải nghiệm với hoạt động đọc để trẻ nhận biết được hết mặt chữ cái, phát âm tốt, rõ hơn, tăng vốn từ cho trẻ, phát triển các kĩ năng tiền đọc viết và nhận biết được mối liên hệ giữa chữ viết và lời nói.

2.3.2. Xây dựng góc thư viện truyện tranh phong phú, hướng dẫn trẻ chia sẻ cách đọc theo từng nhóm nhỏ hoặc cá nhân. Góc thư viện là nơi đặc biệt quan trọng để thúc đẩy khả năng đọc cho trẻ ở trường mầm non. Trẻ được tiếp xúc với các thể loại sách, truyện tranh, thơ kèm hình ảnh sẽ hình thành thái độ tích cực với sách và việc đọc. Cách thực hiện như sau:

- Để đảm bảo góc thư viện được phong phú và đúng với mục đích hướng tới việc đọc của trẻ, giáo viên cần chú ý việc lựa chọn truyện tranh có nội dung phù hợp với trẻ 5-6 tuổi, lựa chọn truyện phải đảm bảo tính giáo dục như: nội dung tác phẩm chứa đựng tình yêu đối với con người, trân trọng và ca ngợi những phẩm chất tốt đẹp của con người, bên cạnh những mảnh đời yếu đuối, đơn độc... xử phạt những kẻ độc ác, dối trá... tác phẩm phản ánh chân thực cuộc sống. Nội dung, tư tưởng của truyện phù hợp với nhiệm vụ phát triển trí tuệ của trẻ. Nó phản ánh đúng đắn những hiện tượng điển hình, tiêu biểu. Giúp trẻ nhận thức sâu sắc hơn cuộc sống, hiểu rõ những hiện tượng trong sự phát triển và trong mối liên hệ của chúng với các hiện tượng khác. Lựa chọn truyện đa dạng về đề tài, phong phú về thể loại để trẻ nhận ra sự độc đáo của phong cách, vẻ đẹp riêng của mỗi thể loại truyện: thân thoại, truyền thuyết, cổ tích, đồng thoại... Các đề tài được lựa chọn đưa vào cần có sự gắn gũi với trẻ mầm non với những hình ảnh được trình bày bắt mắt, hấp dẫn đối với trẻ. Cần chọn truyện có tranh minh họa, cỡ chữ phù hợp với trẻ 5-6 tuổi. Từ trong tranh không quá nhiều, khoảng 150 từ trong 1 câu chuyện là phù hợp với trẻ 5-6 tuổi. Cỡ chữ trong truyện không được quá nhỏ, không quá to, vừa phải để trẻ dễ nhìn ra mặt chữ và tập đọc với những con chữ trong truyện. Kiểu mẫu chữ dễ nhìn, có thể thông dụng kiểu mẫu chữ in thường mà trẻ được làm quen, có thể trang bìa là kiểu mẫu chữ in hoa, viết hoa... nhưng phải giới thiệu để trẻ nắm được.

- *Xây dựng góc thư viện hình thành khả năng đọc cho trẻ 5-6 tuổi:* Có thể gọi tên là *góc thư viện, góc truyện tranh* hay *góc đọc sách* của trẻ... tùy theo ý tưởng của lớp học, nhưng trong đó cần được thiết kế có không gian rộng, thoáng, đầy đủ ánh sáng, bố trí nên có sự riêng biệt, tránh xa các góc động. Sách truyện được sắp xếp trên giá gọn gàng, khoa học, được đặt ở những nơi thuận tiện để trẻ có thể nhìn thấy và dễ dàng lấy cuốn truyện mà trẻ thích. Gáy sách nên quay ra hoặc để theo

mặt phẳng để trẻ dễ dàng nhìn thấy tên câu chuyện trẻ cần tìm. Trang trí góc phù hợp với thẩm mỹ của trẻ để thu hút trẻ thường xuyên tham gia, làm khung hoặc album để treo những sản phẩm của trẻ. Tại góc nên có bàn, ghế để trẻ có thể lựa chọn hình thức ngồi trên ghế đọc hoặc ngồi dưới thảm, có giấy, bút màu, bút chì... để giúp trẻ sau quá trình đọc có thể trải nghiệm và ghi lại qua hình vẽ trên trang giấy. Đây chính là một hoạt động trải nghiệm quan trọng để giúp trẻ có những kĩ năng đọc ban đầu, đồng thời tạo cho trẻ một thói quen, ý thức khi tham gia hoạt động đọc sách: giữ gìn truyện tranh khi đọc, biết giữ trật tự yên lặng khi tham gia, không chen nhau tranh giành truyện tranh cùng với bạn....

- *Thu hút trẻ tham gia vào hoạt động đọc trong góc thư viện:* Cô giới thiệu các góc chơi trong lớp học, đặc biệt cô khơi gợi cho trẻ chú ý đến góc thư viện bằng cách giới thiệu truyện tranh với hình ảnh đẹp, hấp dẫn kích thích trẻ đọc. Ngoài ra trẻ còn có thể tô màu, vẽ tranh về các nhân vật trẻ yêu thích khi trẻ đọc xong cuốn truyện nào đó...

- *Hướng dẫn trẻ chơi, định hướng cho trẻ biết cách chơi trong góc thư viện:* Ở góc này, trẻ có thể được tham gia vào quá trình trải nghiệm chơi với sách và đọc sách, có thể tham gia đóng vai các nhân vật mình yêu thích, được thể hiện sự sáng tạo của mình qua việc kể lại truyện sáng tạo, được tô vẽ những nhân vật trong tranh và những nhân vật trẻ yêu thích. Những hoạt động này sẽ giúp cho trẻ có sự hứng thú và nhớ lại câu chuyện cũng như hiểu về câu chuyện mà trẻ đã được nghe cô kể hoặc trẻ tự kể theo ý của mình.

Thời gian tiến hành hoạt động này đối với trẻ 5-6 tuổi là 40-50 phút, giáo viên có thể cùng tham gia vào góc với trẻ, cô hoặc trẻ vào vai nhân vật thư viện hoặc người đọc. Qua đó, giáo viên tạo cơ hội cho trẻ giao tiếp và mở rộng tình huống chơi cùng trẻ. Căn cứ vào tình huống chơi, giáo viên hướng dẫn trẻ tham gia trải nghiệm vào hoạt động đọc, giúp trẻ nắm được các quy tắc khi đọc.

Giáo viên hướng dẫn trẻ nhận ra chữ cái, từ, từ trong câu, nhận ra được những dòng chữ được tách nhau bởi những câu như dấu chấm, dấu phẩy, dạy trẻ cách đọc thử, cách đọc từ trái qua phải, khả năng sao chụp tư duy hình ảnh khi trẻ đọc bằng tranh.

Qua việc cho đọc truyện tranh với sự giúp đỡ của giáo viên, trẻ biết phối hợp các giác quan như mắt nhìn, tai nghe và trẻ tìm cách đọc thử mặt chữ trong truyện. Tuy nhiên, việc tiếp nhận văn học của trẻ lúc này vẫn mang tính gián tiếp, trẻ chưa thể đọc được những đoạn dài hoặc toàn bộ tác phẩm, vậy nên người lớn không áp đặt trẻ đọc, trẻ 5-6 tuổi là giai đoạn khủng hoảng, người lớn đòi hỏi trẻ đọc ra những câu dài nhưng trẻ chưa có khả năng, vì vậy truyện tranh là phù hợp với đối tượng trẻ giai đoạn này. Ở đây chúng tôi muốn nhấn mạnh ưu thế của truyện tranh là phù hợp với trẻ 5-6 tuổi.

Kết thúc thời gian chơi, giáo viên hướng dẫn trẻ tự cất truyện tranh vào đúng vị trí, ngăn nắp gọn gàng theo quy định của góc thư viện.

- *Đánh giá, nhận xét trẻ trong quá trình chơi:* Sau quá trình chơi, giáo viên cho các trẻ nhận xét kết quả chơi trong nhóm, đồng thời nhận xét chung cả nhóm, giúp trẻ chơi tốt hơn trong các lần sau.

2.3.3. *Tạo hứng thú đọc và tạo cho trẻ có kiến thức nền về câu chuyện qua tổ chức hoạt động kể cho trẻ nghe truyện*

Tổ chức cho trẻ nghe truyện trong giờ học là một hoạt động cần thiết giúp trẻ có thể ghi nhớ và tái tạo lại một cách đầy đủ tác phẩm khi nghe giáo viên kể. Hoạt động này ở trường mầm non chính là quá trình nghe tác phẩm và tái tạo lại tác phẩm đã được nghe và sau đó trẻ bước vào hoạt động văn học nghệ thuật độc lập [4].

Việc đọc, kể diễn cảm câu chuyện với lời kể, giọng đọc kết hợp với các phương tiện biểu cảm như ánh mắt, nét mặt, cử chỉ, điệu bộ... sẽ giúp trẻ cảm nhận tác phẩm một cách sâu sắc. Với hình thức này, giáo viên sẽ dẫn dắt trẻ cảm nhận những giá trị về nội dung cũng như nghệ thuật của tác phẩm. Trẻ sẽ cảm nhận được tác phẩm, lắng mình sống cùng với các nhân vật trong truyện theo những dòng suy nghĩ và sự tưởng tượng của trẻ, từ đó sẽ nảy sinh ở trẻ sự yêu thích tham gia vào các hoạt động văn học nghệ thuật trên lớp. Đọc, kể cho trẻ nghe còn là một biện pháp giúp hình thành nên móng căn bản để từ đó giúp trẻ có sự cảm nhận và hình dung toàn bộ nội dung tác phẩm văn học. Việc đọc, kể cho trẻ nghe trong giờ học sẽ làm cho tác phẩm văn học vốn là những kí hiệu thẩm mỹ sống động, cất tiếng nói.

Để thực hiện hoạt động này có hiệu quả, giáo viên thực hiện các bước cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học thông qua trong giờ kể chuyện cho trẻ nghe như sau:

- *Chọn tác phẩm phù hợp với chủ đề, đối tượng để kể cho trẻ nghe:* Giáo viên lựa chọn tác phẩm phù hợp với chủ đề và đối tượng, tác phẩm có thể trong hoặc ngoài chương trình nhưng phải phù hợp với trẻ 5-6 tuổi. Ví dụ: Với chủ đề *Gia đình*, cô có thể chọn những câu chuyện như: Ba cô gái, sự tích bông hoa cúc trắng, bàn tay có nụ hôn,...

- *Giáo viên kể diễn cảm tác phẩm cho trẻ nghe trước lớp:* Giáo viên nghiên cứu kĩ tác phẩm để tìm ra các yếu tố biểu cảm có trong tác phẩm cô lựa chọn và kể cho trẻ nghe, sử dụng mọi sắc thái của giọng mình cùng với các hình thức biểu hiện tái tạo cho tác phẩm một bức tranh âm thanh tương ứng. Giáo viên phải thể hiện đúng giọng điệu, âm hưởng sắc thái của tác phẩm, từ đó giúp trẻ cảm nhận được những cái hay cái đẹp của truyện.

- *Xác định giọng điệu cơ bản của giọng,* ví dụ: Khi kể câu chuyện "Sự tích bông hoa cúc trắng", phải kể với chất giọng nhẹ nhàng, êm ái, tình cảm vì đây là một câu chuyện kể cảm động về sự hiếu thảo của con đối với mẹ.

- *Xác định ngữ điệu giọng:* Ngữ điệu giọng là sự lên xuống, ngắt nghỉ, kéo dài hay rút ngắn giọng... Ngữ điệu

giọng bao gồm: cao độ, cường độ, trường độ, tốc độ, nhịp độ của giọng. Đồng thời, sử dụng cường độ của giọng cũng cần chú ý đến số lượng thính giả và địa điểm của lớp học. Số lượng cháu đông thì cường độ giọng to hơn số lượng cháu ít; phòng học rộng hay địa điểm ngoài trời thì cường độ giọng cũng phải mạnh lớn hơn ở trong phòng nhỏ.

- *Xác định ngắt giọng cho phù hợp,* bởi ngắt giọng là cách ngừng nghỉ dùng lại giây lát để lấy hơi. Có ba loại ngắt giọng: ngắt giọng tâm lí, ngắt giọng logic, ngắt giọng thi ca. Giáo viên sử dụng cách ngắt cho phù hợp và tạo dấu ấn trong quá trình kể cho nghe.

- *Sử dụng hệ thống câu hỏi trao đổi, đàm thoại với trẻ:* Sử dụng hệ thống câu hỏi để hỏi trẻ khi nghe giáo viên kể xong, giúp trẻ nhớ lại tác phẩm và có thể trả lời các câu hỏi của cô đầy đủ ý, rõ ràng, mạch lạc, đủ câu theo trật tự ngữ pháp nhằm kích thích hoạt động nhận thức của trẻ, đòi hỏi phải lôi cuốn trẻ tham gia trao đổi, bộc lộ suy nghĩ những cảm nhận riêng của mình, nói khác đi là khơi gợi để trẻ bộc lộ cảm thụ của cá nhân tự do, hồn nhiên.

Hệ thống câu hỏi đưa ra hỏi trẻ cần phải *ngắn gọn, rõ ràng, dễ hiểu.* Khi hỏi, giáo viên không nên sử dụng các từ khó hiểu đối với trẻ. Nếu câu hỏi quá dài thì trẻ nhớ được nội dung đầu câu lại quên mất ý cô muốn hỏi cái gì; hoặc ngược lại, trẻ nhớ đoạn cuối câu hỏi thì lại lúng túng không biết cô đã nói gì trước đó. Câu hỏi đặt ra cần kích thích tư duy của trẻ, trẻ phải suy nghĩ để tìm ra câu trả lời, tránh những câu hỏi quá đơn giản không cần phải suy nghĩ nhiều cũng có thể trả lời. Trong khi trả lời những câu hỏi của cô giáo, trẻ sẽ thể hiện sự hiểu biết của mình tác phẩm, học cách trình bày, thể hiện các ý nghĩ của mình, cách đặt các câu hỏi cần thiết và đơn giản.

- *Kết thúc giờ học, giáo viên giới thiệu cho trẻ về câu chuyện vừa kể có kèm theo cuốn truyện tranh và hướng dẫn trẻ đọc cuốn truyện tranh trước lớp.* Giáo viên có thể lật giờ và cho trẻ quan sát những hình ảnh trong truyện, giới thiệu cuốn truyện tranh, tên truyện bên ngoài bìa, cách lật giờ cuốn truyện và nhấn mạnh vào việc dưới mỗi bức tranh có những dòng từ để trẻ có thể đọc. Gợi ý để trẻ có thể tìm được truyện trong giá ở góc thư viện và đọc trải nghiệm theo cách của từng trẻ. Những cuốn truyện này được cô sắp xếp ở góc thư viện, trẻ có thể ra đó chơi và đọc truyện theo ý thích của mình sau giờ học. Có thể trong hoạt động góc hoặc hoạt động buổi chiều với sự định hướng và gợi ý của giáo viên.

2.3.4. *Giáo viên hướng dẫn cho trẻ đọc truyện tranh theo từng nhóm nhỏ và chia sẻ cách đọc trong hoạt động chiều*

Hoạt động chiều là hoạt động được diễn ra sau khi trẻ ngủ dậy. Trong hoạt động này, thông thường giáo viên sẽ cho trẻ chơi tự do hoặc nối tiếp các hoạt động còn lại của buổi sáng. Giáo viên phải biết lựa chọn các nội dung chơi cho phù hợp với trẻ, đảm bảo cho trẻ sự tự nguyện, thỏa

mãn những nhu cầu chơi nhận thức, kích thích ở trẻ sự sáng tạo. Hoạt động này nhằm giúp trẻ củng cố, ôn luyện lại những kiến thức đã học, làm phong phú thêm vốn hiểu biết kinh nghiệm sống của trẻ.

Trẻ 5-6 tuổi đã có sự chủ động trong mọi hoạt động như tạo ra các mối quan hệ chơi và đã có những kĩ năng chia sẻ, hợp tác trong nhóm. Trẻ cũng có thể tự mình tổ chức hoạt động chơi theo sự sáng tạo riêng của mình, sự định hướng của cô giáo sẽ kích thích, khơi gợi cho trẻ sự hứng thú sáng tạo trong quá trình chơi.

Dạy trẻ các kĩ năng đọc là một quá trình cần phải được diễn ra trong rất nhiều hoạt động, trong đó hoạt động ngoài giờ học sẽ giúp trẻ có nhiều thời gian chơi với truyện tranh và có thể làm quen được các kĩ năng đọc sách. Với việc tổ chức cho trẻ tham gia quá trình hình thành kĩ năng đọc, thì hoạt động buổi chiều sẽ cho trẻ có nhiều cơ hội và thời gian để trải nghiệm và làm quen với việc đọc. Hoạt động này sẽ giúp cho cả lớp được tham gia, số lượng trẻ tham gia được đông và sẽ tạo cho trẻ sự hứng thú tham gia quá trình đọc cùng nhau dưới sự hướng dẫn của giáo viên; rèn cho trẻ có kĩ năng cầm sách, đọc sách từ trái qua phải, từ trên xuống dưới, trẻ biết mở sách truyện, lật giở từng trang sách truyện, xem từ đầu trang đến cuối trang; trẻ cảm nhận rõ hơn giá trị của những cuốn sách truyện, biết được nội dung thể hiện ở bìa sách; đồng thời hình thành cho trẻ lòng yêu thích sách truyện, mong muốn được đọc sách kể chuyện cho các bạn và mọi người cùng nghe, trẻ biết thu thập, giữ gìn, sử dụng xem sách khéo léo không làm rách sách truyện; phát triển óc quan sát và tính ham hiểu biết.

Cách thực hiện biện pháp này như sau:

- *Trẻ chọn truyện tranh theo yêu cầu của giáo viên ở góc thư viện*: Trước hết, cho trẻ vào góc thư viện lấy truyện tranh theo mục đích yêu cầu.

- *Cho trẻ quan sát truyện, đàm thoại, hướng dẫn trẻ một số kĩ năng đọc*: Cho trẻ quan sát cuốn truyện. Hỏi trẻ: *Đây là cuốn gì? Có ai biết trên tay cô cầm cuốn truyện gì không?* Có trẻ sẽ phát hiện ra là cuốn truyện đã được nghe cô kể và đã được cô giới thiệu trong giờ làm quen tác phẩm văn học hoặc đã được cô hướng dẫn trong góc thư viện.

Giáo viên giở từng trang theo thứ tự và giới thiệu cho trẻ từng tranh, cho trẻ quan sát cách giở truyện và cho trẻ quan sát dưới mỗi tranh đều có những dòng từ tương ứng. Giáo viên có thể làm mẫu là vừa giở vừa chỉ vào từ trong truyện và cho trẻ đọc theo.

- *Dạy trẻ nhận ra chữ cái có trong các từ - âm quen thuộc, tập đánh vần theo hướng dẫn*: Dạy trẻ làm quen với các từ quen thuộc, cách đánh vần chữ cái, cách ghép từ đơn thành từ ghép. Theo phương pháp của Glenn Doman, chúng tôi áp dụng quy trình như sau: Bắt đầu từ từ đơn -> từ ghép -> cụm từ -> câu -> sách. Khi tăng từ thì nên dựa vào những từ đã học (từ từ đơn sang từ ghép). Bắt đầu từ

các nhóm từ quen thuộc, trong nhóm cũng dạy các từ quen thuộc trước.

- *Cho trẻ tự trải nghiệm thực hành quá trình đọc và giao tiếp cùng với bạn về cuốn truyện cô vừa hướng dẫn*: Cuối buổi hoạt động có thể gọi các trẻ lên vừa cầm truyện vừa đọc những gì trẻ đã được làm quen cho cả lớp cùng nghe.

- *Nhận xét, đánh giá rút kinh nghiệm*: Cho nhiều trẻ lên thể hiện và cho các trẻ nhận xét đánh giá bạn. Cuối hoạt động cô nhận xét đánh giá tổng kết rút kinh nghiệm buổi hướng dẫn trẻ làm quen với truyện tranh trong hoạt động chiều. Trẻ có thể trình bày những suy nghĩ của mình về câu chuyện và về sự cảm nhận của mình.

2.3.5. Phối hợp giữa gia đình và nhà trường để duy trì nền nếp đọc cho trẻ

Gia đình luôn giữ vai trò và vị trí quan trọng đối với giáo dục trẻ, gia đình là “trường đời” đầu tiên mà mỗi người đều phải trải qua và là nơi giáo dục con người, giúp con người hoà nhập vào cuộc sống chung của cộng đồng. Người lớn là tấm gương phản chiếu của trẻ em. Muốn trẻ ham mê đọc sách, bản thân cha mẹ phải là người có thói quen đó, việc cho trẻ cùng đọc và tìm hiểu lắng nghe các câu chuyện cổ tích hay truyện kể, việc cùng nhau đọc và bàn luận về các cuốn truyện tranh sẽ dẫn dắt trẻ vào văn hóa đọc và văn hóa chữ viết, phát triển niềm vui và hứng thú đọc sách cũng như chuẩn bị cho việc tự đọc sau này của trẻ. Môi trường xung quanh trẻ càng có nhiều chữ viết thì trẻ càng dễ khai thác được giá trị sử dụng của chữ viết. Chính vì vậy, ngay từ sớm, trong môi trường văn hoá gia đình, trẻ cần phải thường xuyên có sự hiện diện của văn hóa chữ viết. Đồng thời, khả năng đọc của trẻ không giống với kĩ năng đọc hiểu. Sự phát triển khả năng đọc của trẻ được bắt đầu từ rất lâu trong gia đình trước khi có khả năng đọc hiểu một cách có ý thức. Khi lắng nghe các câu chuyện cổ tích hay truyện kể, việc cùng nhau đọc và bàn luận về các cuốn truyện tranh dẫn dắt đưa trẻ vào văn hóa đọc và văn hóa chữ viết, phát triển niềm vui và hứng thú đọc sách cũng như chuẩn bị cho việc tự đọc sau này.

Việc phối hợp với phụ huynh cần được tiến hành đồng thời với các nội dung cô giáo hướng dẫn trẻ trong các hoạt động liên quan tới việc đọc của trẻ. Phụ huynh cần dành thời gian khoảng từ 15 phút một ngày để đọc truyện với trẻ, nếu có điều kiện và thời gian thì khoảng 30-60 phút. Có như vậy việc đọc truyện tranh của trẻ mới thực sự có ý nghĩa.

3. Kết luận

Hình thành khả năng đọc cho trẻ là một nhiệm vụ có ý nghĩa đối với trẻ 5-6 tuổi. Các biện pháp trên đây được xây dựng trên cơ sở lí luận và thực tiễn, có sự kế thừa, bổ sung những nghiên cứu về vấn đề đọc nói chung và đọc của trẻ mẫu giáo nói riêng thông qua việc sử dụng truyện tranh. Khi thực hiện và vận dụng các biện pháp giáo viên

(Xem tiếp trang 16)

Tổ chức bồi dưỡng nhận thức và hiểu biết cho tất cả các lực lượng về tầm quan trọng của việc xây dựng và nâng cao VHSP nhà trường. Chỉ khi làm tốt nhiệm vụ này mới tạo được nền tảng vững chắc cho các hoạt động tiếp theo, bồi dưỡng nhận thức đúng mới cho hành động đúng và kết quả tốt.

3.2. Nghiên cứu, xây dựng nội dung, kế hoạch và tổ chức thực hiện các hoạt động nâng cao VHSP phù hợp với chiến lược phát triển của nhà trường.

Những nội dung này sẽ trở thành bộ khung cho các hoạt động cụ thể. Nếu phù hợp với thực tế, các nội dung sẽ phát huy được sức mạnh nội lực của chính bản thân nhà trường. Việc xác định nội dung nhất thiết phải căn cứ trên nội dung mà nhà trường đã thực hiện và theo sát xu thế phát triển nhà trường sắp tới. Cụ thể, giai đoạn 2020-2030, VHSP Trường CĐSP Lạng Sơn phải thay đổi để đáp ứng VHSP của trường cao đẳng đa ngành, cung cấp nguồn nhân lực chuyên nghiệp cao có chất lượng, đáp ứng sự nghiệp xây dựng đất nước, chuẩn bị các điều kiện cơ bản để phát triển thành trường đại học đa ngành.

Việc lập kế hoạch mang tính trước mắt và lâu dài là khâu hoạch định từng khâu, từng chặng nhằm nâng cao VHSP. CB quản lý từ hiệu trưởng đến tổ trưởng chuyên môn đều phải tiến hành lập kế hoạch một cách chi tiết, cụ thể. Tuy nhiên, đối với kế hoạch chiến lược thuộc về trách nhiệm của lãnh đạo nhà trường thì các cấp quản lý thấp hơn làm công tác tham mưu, hỗ trợ, cung cấp thông tin và ý kiến cho hoạt động xây dựng kế hoạch.

Chỉ đạo hoạt động xây dựng chính là việc phân quyền, phát huy vai trò tích cực của các thành viên trong nhà trường, qua đó, phân công công việc và trách nhiệm cụ thể, tức là phân bổ nguồn lực hợp lý để khâu tổ chức thực hiện thành một chu trình và dễ dàng quản lý.

3.3. Thiết lập quy trình giám sát, kiểm tra và đánh giá phù hợp với các hoạt động nâng cao VHSP của nhà trường. Công tác giám sát, kiểm tra, đánh giá là công đoạn đưa đến kết quả định lượng và định tính. Kết quả phù hợp với đặc điểm thực tiễn sẽ đảm bảo tính khách quan và đem đến hiệu quả cao. Kiểm tra, đánh giá còn nhằm phát hiện kịp thời những vấn đề chưa hợp lý của các hoạt động để có những điều chỉnh nhằm hạn chế tối đa những hậu quả không tốt. Ngoài ra, sự phối hợp của các tổ chức, đoàn thể trong nhà trường cũng như điều kiện cơ sở vật chất đáp ứng cho hoạt động này phải đảm bảo đầy đủ.

***

Trên đây là những cách thức, biện pháp cơ bản mà Trường CĐSP Lạng Sơn đã và đang áp dụng để xây dựng và nâng cao VHSP trong nhà trường, tiến tới việc tạo dựng thương hiệu “Trường cao đẳng đa ngành”,

cung cấp nguồn nhân lực chuyên nghiệp cao có chất lượng, đáp ứng sự nghiệp xây dựng đất nước, chuẩn bị các điều kiện cơ bản để phát triển thành trường đại học đa ngành.

Để đạt được mục tiêu trên, việc nâng cao VHSP nhà trường không chỉ đòi hỏi mỗi CB, GV, CNV cần ý thức đầy đủ về ý nghĩa, vị trí, vai trò, ảnh hưởng của VHSP đến chất lượng đào tạo cũng như các hoạt động giảng dạy và học tập của GV, SV mà còn phải khảo sát, phân tích và đánh giá đúng thực trạng môi trường văn hóa và thực trạng công tác quản lý xây dựng VHSP của nhà trường. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Phạm Hồng Quang (2006). *Môi trường giáo dục*. NXB Giáo dục.
- [2] Vũ Thị Quỳnh (2015). *Quản lý xây dựng văn hóa nhà trường ở các trường sư phạm*. NXB Đại học Sư phạm.
- [3] Trần Ngọc Thêm (2000). *Cơ sở văn hóa Việt Nam*. NXB TP. Hồ Chí Minh.
- [4] Viện nghiên cứu sư phạm - Trường Đại học Sư phạm Hà Nội (2007). Kỷ yếu Hội thảo khoa học “*Xây dựng văn hóa học đường - Giải pháp nâng cao chất lượng giáo dục trong nhà trường*”.
- [5] Trần Quốc Vương (2000). *Văn hóa Việt Nam*. NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.

Một số biện pháp sử dụng...

(Tiếp theo trang 25)

cần chủ động linh hoạt trong tổ chức các hoạt động đọc của trẻ, biết tạo ra những hoạt động sáng tạo tích cực mang tính phát triển phù hợp với nhận thức và sự hứng thú của từng trẻ. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Viện Ngôn ngữ học (2002). *Từ điển Tiếng Việt*. NXB Đà Nẵng.
- [2] Đinh Hồng Thái (2014). *Giáo trình phát triển khả năng tiền đọc viết tuổi mầm non theo hướng tích hợp*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- [3] Đinh Hồng Thái (2007). *Giáo trình phương pháp phát triển ngôn ngữ cho trẻ em*. NXB Giáo dục.
- [4] Hà Nguyễn Kim Giang (2014). *Phương pháp tổ chức hoạt động làm quen với tác phẩm văn học*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- [5] Lê Thị Bắc Lý - Lê Thị Ánh Tuyết (2008). *Giáo trình phương pháp cho trẻ mầm non làm quen với tác phẩm văn học*. NXB Giáo dục.
- [6] Nguyễn Thị Hương Giang (2015). *Sử dụng truyện tranh để phát triển năng lực đọc hiểu trong dạy học tiếng Việt cho học sinh lớp 3*. Tạp chí Khoa học Giáo dục, Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam, số 117, tr 55-58.